

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Fuglen, der sang

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Fuglen, der sang", i Goldschmidt, M. A.: *M. Goldschmidts Poetiske Skrifter*, udg. af A. Goldschmidt, 1896-98, s. 147. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt11tom-shoot-workid55311/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: M. Goldschmidts Poetiske Skrifter

VIII.

Fuglen, der sang.

Nær ved Byen, der fører til Øerne*), i Dalen, som er velsignet med Vand og med Skygge af Træer, der bære søde Frugter, og med Græs og Blomster af mange Farver, vogtede Elijah sin Faders Hjord tæt ved Siden af Chajim Hakolbas store Hjorder. Det var endnu ikke en Menneskealder efter Jerusalems Indtagelse; Templet og Staden vare Øde og Tomhed, for den, der vovede at nærme sig, at se til, som om ikke Guds Helligdom og levende Mennesker engang havde dvælet der, men som om Jorden havde aabnet sig og udkastet Ild og gloende Stene og flydende Erts og Alt derefter var størknet til sorte, hæs-lige Klumper, Sorgens og Forbandelsens Form.

---

*) Ved Øerne forstod man i Jødeland hele den Del af Verden, der ligger paa den anden Side af Middelhavet. Byen, der »fører til Øerne«, er Havnestaden Joppe; øst for den ligger Dalen Saron.

Men laa Helligdommens Tinde nedbrudt ved den ødelagte Stads Fødder, saa havde Israel begrebet, at Herrens Tempel, før det kunde gjenrejses i sin Herlighed paa Zions Bjerg, maatte opbygges i Folkets Hjerter, og aldrig tilforn havde der været en saadan Iver for at studere Loven som nu, da et Under var sket, da Rabbi Jonathan, den eneste Levende, der endnu kjendte Lovfortolkningen, var i en Ligkiste bleven baaren ud af den belejrede Stad og havde af Kejseren, Titus, faaet Tilladelse til at aabne en Skole. Livet var steget op af en Ligkiste, og Alie, som kunde, hastede til Jabne (Jamnia) for at lytte til Rabbi'en eller en af hans Disciple og opsamle Livets Ord, paa det at Ordet ikke atter skulde staa Fare for at blive begravet mellem Ruiner.

Paa den Tid var Elijah sexten Aar, og Zippora, den yngste af Chajim Hakolbas Døtre, var fjorten Aar, og de vare nu i den giftefærdige Alder, og de elskede hinanden.

En Dag, da de tilsammen saa et Brudetog drage forbi med Cymbler og Fløjter, sagde Elijah: »Hvilken lykkelig Dag det vil vorde, den Dag, da Du og jeg skulle føres sammen under Hruppern *) — blot Din Fader nogensinde vil tilstede det!»

Zippora lo og svarede: »Min Fader vil være glad til ved at faa mig gift; fra ham kommer ingen Hindring.«

---

*) Baldakinen, hvorunder Vielsen foregaar.

Elijah betænkte disse Ord; thi Zippora var smuk og hendes Fader rig, og han behøvede ikke at takke Nogen for at ægte hende. Efter en Stunds Forløb sagde Elijah ængster: »Fra Din Fader vil ingen Hindring komme, siger Du; mener Du da, fra nogen Anden? Fra mig kan den visselig ikke komme, og Du, Du elsker mig jo, Zippora — er det ikke saa?»

Zippora svarede: »Du maa ikke blive bedrøvet og ikke tvivle om mig; men det vil gjøre mig stor Sorg, naar mine Søstres Mænd ville kalde Dig *Am Hoorez**); saa kan jeg aldrig være lykkelig.«

Elijahs Bryst løftede sig i stor Sindsbevægelse, og han sagde: »Zippora, hvad forlanger Du af mig?»

Hun svarede med et stort Blik: »Det Højeste; Du skal blive større end nogen af mine Søstres Mænd!«

Da luede det ogsaa i Elijahs Øjne, og han udbrød: »Jeg har ikke vovet at lytte til Tanken, før Du udtalte den! Det Højeste! Nu er det sagt! I den almægtige Guds Navn!«

Zippora rakte ham sin Pande til Kys, idet hun sagde: »I tre Aar vil jeg vente paa Dig, min Herre og Brudgom!«

Elijah gik hjem og sagde til sine Forældre, at han vilde drage til Jabne, og skjønt de vanske-

---

*) Jordens Barn, Bonde, uvidende. Landbefolkningen var plebs, Rabbi'erne (doctores) Aristokratiet.

lig kunde undvære ham fra Hjorden, stillede de sig ikke mellem ham og Herren, men velsignede hans Bortgang og medgave ham en Tærepengge paa Vejen.

I Jabne vare mange tusinde Disciple, og naar de sad om deres Lærere, blev den Ene overset formedelst Mængden af de Andre. Derfor skete det, at der hengik et halvt Aar, inden Rabbien endnu havde kastet et Blik paa Elijah; men da det skete en Dag ved Indgangen til Forsamlingsstedet, standsede Rabbien og sagde til ham: »Hvad søger Du?»

Elijah kunde knap tale af Sindsbevægelse over den store Ære, at Rabbien talte til ham, men svarede dog: »Det Højeste.»

Rabbien spurgte: »Hvorledes beder Du?»

Elijah svarede: »Jeg beder Herren om at gjenopbygge Templet og velsigne Folket og om ikke at føre mig i Fristelse.»

Da sagde Rabbien: »Den, som søger det Højeste, maa ikke frygte Fristelsen, men bede om at blive sat paa Prøve.»

Samme Aften bad Elijah bævende til Gud om at blive ført i Fristelse, men tillige om Kraft til at modstaa den.

En af de næste Dage kom den Mand, paa hvis Tag Elijahs Telt stod*), til ham udenfor

---

*) I Østerland faar man i Reglen ikke Lov til at bo i Huset med Familien; man opslaar sit Telt paa Husets Tag o: man logerer.

Huset og sagde: »Min Broder, Du kan vise Gud og mig en Tjeneste ved at værge mig imod en ond Mand. Jeg har betalt ham hundrede Sekel Sølv, men forsømte at have Vidner tilstede, og nu nægter han at have modtaget dem. Sandelig, det kan ikke være Gud velbehageligt, at en underfundig Mands Anslag lykkes, og da Du nu ved Sandheden, kan Du bevidne den, og jeg vil for Din gode Hjælp give Dig halvtredsindstyve Sekel.«

Elijah svarede: »Hvorledes kan jeg bevidne at have set, hvad mine Øjne ikke saa?«

Den Anden svarede: »Du skal kun bevidne og hjælpe Sandheden, og den kjender Du. Eller tvivler Du om, at jeg har sagt Dig Sandhed?«

»Jeg tvivler ikke, men kan kun vidne om, hvad mine Øjne have set og mine Øren hørt.«

Da Elijah kom til Forsamlingsstedet, saa Rabbien nøje paa ham og sagde: »Det er godt.«

Elijah priste og takkede Gud, fordi Fristelsen ikke var vanskeligere, men havde givet ham en saa let Sejr.

Nogen Tid efter kom hans Vært igjen til ham og sagde: »Jeg har tænkt over Eders Adfærd, da I afslog at vidne for mig, og jeg erkjender, at I, strengt taget, havde Ret. I er en brav Yngling, og jeg vil Eder vel; I kan forlange en Tjeneste af mig.«

Elijah svarede med Tak, at han Intet havde fortjent og Intet begærede. Den Anden sagde: »Hvorledes skulde det gaa os, hvis vi Intet fik

uden det, vi have fortjent! Jeg siger Eder, mange af os fik da end ikke det tørre Brød, endsige frisk Vand og saftige Frugter! Kom, jeg ved jo, at I om henved tre Aar, naar I bliver Rabbi, vil gifte Eder med Chajim Hakolbas smukke Datter. Men hvorfor skal det vare saa længe? Jeg er Ven af en Rabbi, der paa tre Maaneder vil erklære Eder for udlært, og da kan I drage hjem til Eders Forældre og vorde lykkelig med Zippora.»

Det foer som en Ildstraale gennem Elijahs Blod ved den Tanke, at han allerede om tre Maaneder kunde vende tilbage og ægte Zippora; men derpaa betænkte han, at dette kunde ikke have været hendes Mening, da hun bød ham gaa og søge det Højeste og lovede at vente paa ham i tre Aar. Derfor takkede han Manden og skyndte sig bort.

Anden Gang, da han kom til Forsamlingsstedet, saa Rabbien ind i hans Øjne og sagde: »Det er godt.« Og strax efter nærmede sig ham en Schammus (Tjener ved Bedehuset eller hos Rabbien) med sin Stav og tilsagde ham til Møde hos Rabbien om Aftenen, naar Stjerneerne tændtes.

Da Elijah var ene, kastede han sig paa sit Ansigt og sagde: »Min Gud! Hvor Du er barmhjertig og hjælper mig til at overvinde Fristelsen og belønner mig med saa stor Ære for det, jeg kun har udført ved Dig! Min Gud! Min Gud!«

Om Aftenen tog Rabbien ham med paa Husets Tag og viste ham Himlen og Stjernernes

Hær og forklarede ham deres Gang omkring Jordan og Aarstidernes Skiften og Helligdagene, og da Elijah henreves af Storhedens Majestæt og af Visdommen og Magten og spurgte om de Ting, der ere skjulte bagved Glansen og det store Dyb, løftede Rabbien en af Hemmelighedens Flige, men sagde, at videre kom Ingen.

Da spurgte Elijah: »Rabbi, hvorfor er det saa, at Sjælen længes saa stærkt efter at skue, og engang skal den komme dertil; men netop her-nede, hvor den længes stærkest, er en snever Grænse dragen, endog, som I siger, for de Ud-valgte?»

»Fordi, min Søn, der er blevet givet os to Opgaver,« svarede Rabbien. »Vi skulle mætte vor Sjæl med Erkjendelse; men vi skulle ogsaa leve for Jordan og forplante Slægten og have Jordens Glæder, saavidt Herren tilsteder det. Men derfor er vor jordiske Del til Hinder for, at vor himmelske Del kan blive ganske fri og skue. Kunde en Dødelig holde sig ren for alt Begær, da skulde han se Gud.«

Elijah turde ikke spørge mere, men glemte Ordet, uden at lægge Mærke til, at her var Fristelsen tredje Gang. Fra den Dag af blev han Rabbisens kjæreste Discipel, og efter de tre Aars Udløb erklærede Rabbien højtidelig og med Haandspaalæggelse, at Elijah ben Meir var Rabbi Elijah, og en stor Skare af Venner og Beundrere fulgte den nye Rabbi paa Vejen til hans Hjem.

Og da han nærmede sig, gik Chajim Hakolba ham imøde med alt sit Hus. Der blev blæst i Bukkehorn og paa Fløjter, og unge Piger sloge paa udspændte Skind, der gave Metalklang. Og Chajim Hakolba førte sin Datter Zippora tilsløret ved Haanden, og hun blev stillet under Hrupperen med Elijah, Ringe bleve vexlede, Glasset søndertraadt, og Elijahs Fader og Moder velsignede ham og den Stund, han var dragen ud.

Da den glade Bryllupsskare var kommen til hans Hjem, søgte Elijah et Øjeblik at blive ene og gik ned i en lille Lund bagved Huset. Han sagde: »Almægtige, barmhjertige Gud! Før jeg gaar ud af Paradiset og bliver som andre Dødelige og tager min Hustru i min Favn, har jeg den store Bøn til Dig. Lad Din Naade falde paa mig, og lad mig skue blot et Glimt af det Højeste eller høre blot et kort Øjebliks Lyd fra Din Evighed! Almægtige Fader, Du, som slukker Dyrets Tørst, hav Du Medynk med min Sjæls Tørst efter Dig og Din Herlighed, og lad en Draabe falde paa mig, selv med Fare for, at jeg skal savne den, naar jeg engang efter Din Vilje kaldes bort fra denne Jord.«

Da hørte han lidt over sit Hoved en Fugl synge. Lyden var fløjtende og kvidrende som anden Fuglesang, men meget forunderlig. Der kom en Tone, som syntes Elijah at løfte ham op paa en Bølge, og Bølgen syntes igjen Elijah at være i Slægt med en af de syv Sefiroth, der en-

gang, da Tiden blev til, udstømmede fra Ham, den Eneste, Metatron, og bleve til de syv Verdener med al deres Lyst og Sorg. En anden Tone kom, og igjennem den syntes det Elijah at høre en Gjenlyd af den Hymne, som Englene sang til Ham Selv, Adonai, da Skabelsen var fuldbyrdet. Dette hørte Elijah; men han hørte i de to Toner endnu Mere, som ikke kan udsiges. Derpaa tav Fuglen.

Elijah lyttede endnu et Øjeblik og sagde derpaa: »Herre, jeg takker Dig; nu er jeg næsten mæt.«

Han vendte om mod Huset for at gaa til sin Brud og blev noget overrasket ved at bemærke, at Alt var blevet stille, og at ingen Lys vare tændte; men da han antog, at det var en Spøg af hans lystige Venner, besluttede han at lade dem nyde Spøgen og bankede paa Husets Dør. Ingen svarede, og han tænkte: »De holde sig i Skjul og smile og ville ret have mig tilbedste«, hvorpaa han bankede haardere. Da hørte han en fremmed Stemme, der spurgte: »Hvem er der?« — Elijah svarede: »Det er mig; luk mig ind til min Brud!« — »Der er ingen Brud i dette Hus, Fremmede,« svarede Stemmen; »forstyr ikke Nattens Ro.«

Elijah bemærkede nu, at han virkelig havde taget fejl af Huset, og medens dette forekom ham højst sælsomt, gav han sig til at søge efter sit Hus, men kunde ikke finde det. Morgenens

brød frem, og ængstet og forfærdet over sin frugtesløse Søgen og over det fremmede Blik, hvormed hans Fødeegn syntes ham at se paa ham, gik han til Synagogen, og da han ogsaa her saa lutter fremmede Ansigter, brast han i Graad og raabte højt sin Faders og sin Moders Navn. Ingen svarede; men Alle saa forundrede eller betænkelige paa ham. Da vaklede en gammel Mand hen til ham og sagde: »Hvo er det, som kalder paa min Ungdoms Venner?»

»Det er mig! Kjender I mig? Jeg blev viet i gaar! Hvor er min Brud? Hvor er min Slægt og mine Venner? Hvor er mit Hus?»

»Hvad hed Din Brud?» spurgte den rystende Olding, og da han havde hørt Svaret, udbrød han: »Almægtige Gud, saa er I den Elijah, der paa saa hemmelighedsfuld Maade forsvandt for halvfjerdsindstyve Aar siden.«

»Halvfjerdsindstyve Aar!« raabte Brudgommen og tog sig til Hovedet. »O, det er en grusom Spøg — sig, at I mener det ikke! Før mig til min Brud! I Guds Navn, hold op at skjemte!»

»Jeg vil føre Eder,« sagde den Gamle og ledte ham til det gode Sted (Begravelsespladsen) og viste ham der hans Forældres Grave og ligeledes hans Bruds Grav, og paa Stenen var en Indskrift, som hentydede til hendes Brudgoms gaadefulde Forsvinden paa selve Bryllupsdagen.

. Elijah satte sig ved Siden af Graven og tilhylede sit Ansigt. Da nærmede sig Dødsenglen med brede Vinger og sagde til ham: »Kom og følg mig, Broder, hjem til hende, der sendte Dig efter det Højeste.«
